

Fridlysta arter och känslighetsanalys vid Torp, Göteborgs stad

GÖTEBORGS STAD, VÄSTRA GÖTALANDS LÄN
13 DECEMBER 2024

Uppdrag

Fridlysta arter och känslighetsanalys vid Torp, Göteborgs stad

Beställare

Göteborgs stad Stadsbyggnadsförvaltning

Org. nr.: 212000–1355

Tel: 031-365 00 00 (Göteborgs stads kontaktcenter)

Konsult

Jakobi Sustainability AB

Org. nr.: 556997–7175

Flöjelbergsgatan 20B, 431 37 Mölndal

Tel: 031–54 54 57

Uppdragsledare

Vincent Bengtsson

Rapport

Anna Sjövall, Magnus Lundström

GIS

Anna Sjövall

Kvalitetsgranskning

Magnus Lundström

Bild förstasida

Askar vid Delsjöbäcken i den sydvästra delen av inventeringsområdet. Foto: Anna Sjövall

Innehåll

1. Inledning	3
2. Påverkan och hänsyn	6
2.1 Idegran.....	6
2.2 Fåglar	8
2.3 Groddjur	9
2.4 Kräldjur	9
2.5 Fladdermöss.....	10
3. Områdets känslighet för byggnation.....	10
4. Referenser	12

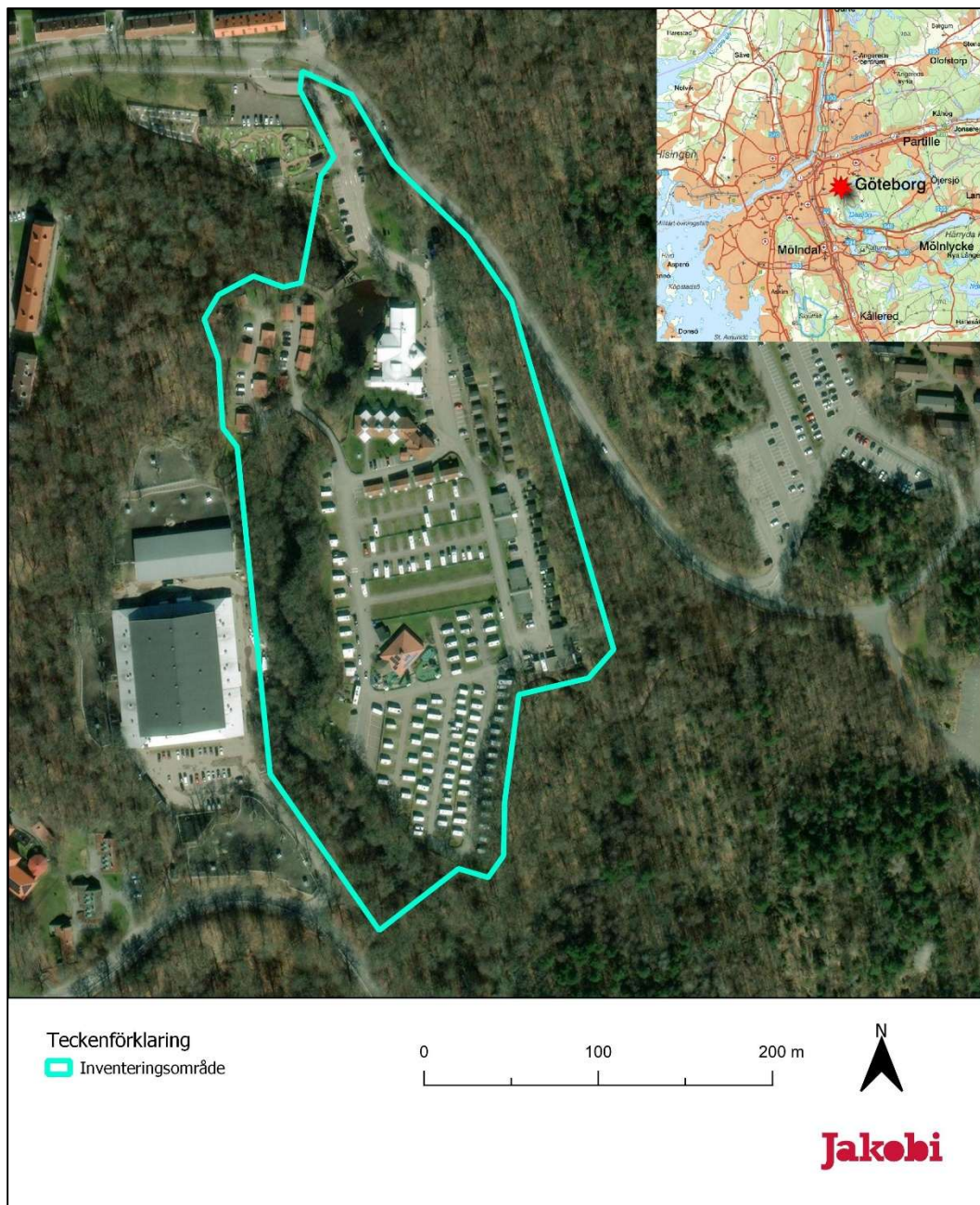
1. Inledning

I oktober 2024 genomförde Jakobi Sustainability AB en naturvärdesinventering på uppdrag av Göteborgs stads stadsbyggnadsförvaltning i stadsdelen Tuve i Göteborgs stad, Västra Götalands län, inför framtagande av detaljplan vid en campingplats (Figur 1). I området planeras en ombyggnation som ska resultera i fler och större stugor och färre hårdgjorda ytor med plats för husbilar (Figur 2).

Denna rapport redovisar följande utredningar som genomfördes som tillägg till naturvärdesinventeringen enligt förfrågan från Göteborgs stad:

- Om skyddade arter använder området för fortplantning (t.ex. häckning inklusive födosöksrevir, yngelplatser), övervintring eller för vila (t.ex. rastplatser, dagvisten), samt om så är fallet en undersökning av hur otillåten störning eller skada kan undvikas genom anpassningar, skyddsåtgärder med mera,
- hur förutsättningarna är för de skyddade arter som genom planerade åtgärder förlorar områden för fortplantning, vila och övervintring att tillgodose sina behov genom motsvarande områden i närområdet, samt
- inventeringsområdets känslighet för byggnation.

Analyserna i avsnitt 2-3 utgår från planerad ombyggnation enligt figur 2. Då inga fördjupade artinventeringar genomförts har bedömningar i flera fall gjorts utifrån potentiella artförekomster enligt försiktighetsprincipen.

Figur 1. Översiktskarta med avgränsning för naturvärdesinventeringen 2024.

Figur 2. Planskiss (karta från avropsförfrågan).

2. Påverkan och hänsyn

Under naturvärdesinventeringen identifierades en fridlyst art inom inventeringsområdet: idegran, som växer i lövskogen öster om campingplatsen. Då fältinventeringen utfördes i oktober och utan några fördjupade artinventeringar förekommer sannolikt fler fridlysta arter än vad som identifierades under inventeringen. Potentiella livsmiljöer bedöms finnas för fåglar, grod- och kräldjur samt fladdermöss som alla är fridlysta enligt artskyddsförordningen (SFS 2007:845).

I samband med naturvärdesinventeringen gjordes ett artuttag från Artdatabanken inom en buffert av 1 kilometer från planområdet (SLU Artdatabanken 2024b). Bland de naturvårdsintressanta artfynd som kan knytas till planområdet finns bland annat mindre hackspett, hasselsnok och ett flertal fladdermusarter (Jakobi Sustainability AB, 2024). I den norra delen av campingplatsen finns även en damm som bedöms kunna utgöra en fortplantningsmiljö för groddjur.

Nedan följer beskrivningar av påverkan och hänsyn på fridlysta arter som förekommer eller kan förekomma inom planområdet. För punkt 2.2-2.5 redovisas endast generella beskrivningar då fördjupade inventeringar krävs för att avgöra om/vilka arter inom respektive artgrupp som nyttjar området.

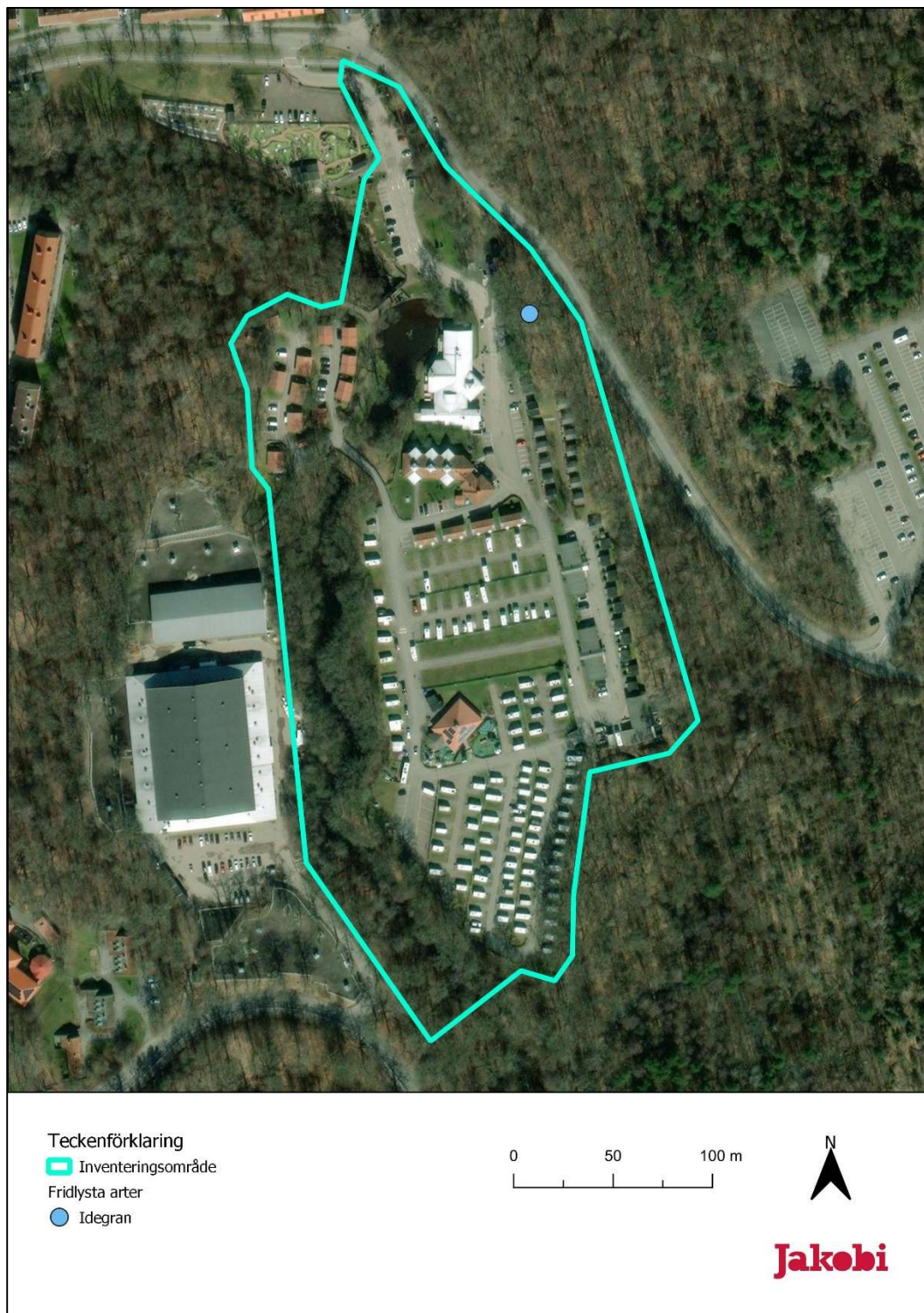
2.1 Idegran

Idegranen är fridlyst enligt 8 § i artskyddsförordningen i Västra Götalands län vilket innebär att det är förbjudet att

1. plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada exemplar av växterna, och
2. ta bort eller skada frön eller andra delar.

Ett exemplar av idegran identifierades på hällmark i den nordöstra delen av planområdet (Figur 3). Enligt planskissen planeras inga nya byggnader på växtplatsen och plantan bedöms inte påverkas av den planerade ombyggnationen. Detta förutsätter dock att ett skyddsavstånd hålls under byggskedet så att plantan inte skadas av tunga maskiner, jordmassor, lagring av material eller liknande.

Med tanke på närheten till trädgårdar och planterade rabatter är det möjligt att det rör sig om ett förvildat exemplar av en trädgårdsvariant. Trädgårdsvarianter av idegran kan även förekomma i planteringar och rabatter inom området.

Figur 3. Identifierad förekomst av idegran inom inventeringsområdet.

2.2 Fåglar

Alla vilda fåglar i Sverige är fridlysta enligt 4 § i artskyddsförordningen vilket innebär förbud att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) återupprätta populationen till den nivån.

Rödlistade arter med särskilda krav på sin livsmiljö, arter listade i fågeldirektivet bilaga 1 och prioriterade fågelarter enligt Skogsvårdslagen är särskilt intressanta ur ett naturvårdsperspektiv. I naturvärdesinventeringen bedömdes flera delar av inventeringsområdet utgöra potentiell livsmiljö för naturvårdsintressanta fåglar. Mindre hackspett, spillkråka, entita, grönsångare, svartvit flugsnappare och stare har alla rapporterats tidigare i närområdet och kan knytas till naturvärdesbiotoper inom eller i anslutning till planområdet (Jakobi Sustainability AB 2024).

Områdets främsta värden för fåglar är knutna till skogsmiljöerna som omger campingplatsen, och som pekats ut i som naturvärdesbiotoper i naturvärdesinventeringen. Den planerade ombyggnationen främst är koncentrerad till områden som redan idag utgörs av bebyggelse eller hårdgjorda ytor. Man bör dock ha i åtanke att störningar i byggskedet kan medföra negativ påverkan även på intilliggande miljöer, exempelvis genom buller eller ökad mänsklig närvaro. Om nyanlagda promenadstigar planeras i skogsmarken längs den östra och västra delen av området kan en ökad mänsklig närvaro innebära ökad stress för störningskänsliga fåglar.

För att göra en vidare bedömning av påverkan och hänsyn bör en fågelinventering genomföras för att undersöka vilka arter som nyttjar området. Olika arter har olika krav på sin livsmiljö och är olika störningskänsliga, och olika revirsstorlek kan påverka känsligheten gällande habitatförlust. Generellt bör man dock undvika störning under fåglarnas huvudsakliga häckningssäsong från april-juni. För att skapa bättre födotillgång för fåglar i området bör bärande träd och buskar sparas och döda och döende träd bör lämnas kvar och inte forslas bort från området. Stående död ved och befintliga hålträd bör sparas som framtida boträd åt hålhäckande arter.

2.3 Groddjur

Alla groddjur i Sverige är fridlysta enligt artskyddsförordningen. Omfattningen av skyddet varierar mellan olika arter – vanlig groda, vanlig padda och mindre vattensalamander är exempelvis fridlysta enligt 6 § vilket innebär ett förbud att döda, skada, fånga, samla in eller ta bort vuxna djur, rom, yngel eller larver. Åkergroda och större vattensalamander är fridlyst enligt 4a § vilket innebär ett striktare skydd där man inte heller avsiktligt får störa djuren, samt (avsiktligt eller oavsiktligt) skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsen.

Potentiella konflikter med artskyddsförordningen i samband med ombyggnationen beror därför till viss del på vilka arter som eventuellt förekommer i området. Vid naturvärdesinventeringen identifierades två lokaler med potentiella fortplantningsmiljöer för groddjur: dammen på den norra delen av campingplatsen och delar av Delsjöbäcken med stillastående vatten söder om dammen (Jakobi Sustainability AB 2024). I Delsjöbäcken finns tidigare rapporterad förekomst av öring (Svenskt elfiskeregister – SERS 2024), vilket försämrar förutsättningarna för många groddjur. Inga groddjur noterades i samband med naturvärdeinventeringen men vanlig padda har tidigare rapporterats från den södra delen av campingplatsen. Vanlig groda, åkergroda och mindre vattensalamander har tidigare rapporterats inom en kilometer från planområdet (SLU Artdatabanken 2024b).

En fördjupad inventering av groddjur bör genomföras för att undersöka om groddjur nyttjar miljöer inom inventeringsområdet, och i så fall vilka arter. Generellt kan risk för störning och skada minskas genom att lämna lekvatten och övervintringsplatser (sten-/blocksamlingar, död ved, håligheter under rötter m.m.) orörda. Arbete bör undvikas i lekvatten under fortplantningsperioden och vid övervintringsplatser under övervintringsperioden. Ökad beskuggning av potentiella lekvatten och övervintringsmiljöer bör undvikas. Grön och blå stråk bör planeras så inte groddjur isoleras.

2.4 Kräldjur

Alla kräldjur i Sverige är fridlysta enligt artskyddsförordningen, men liksom för groddjur varierar omfattningen av skyddet till viss del mellan arter. Inga kräldjur noterades i samband med naturvärdeinventeringen men hasselsnok, vanlig snok, huggorm, kopparödla och skogsödla har tidigare rapporterats inom en kilometer från planområdet (SLU Artdatabanken 2024b). Hasselsnoken kategoriseras som sårbar (VU) enligt rödlistan (SLU Artdatabanken 2020) och är fridlyst enligt 4a § artskyddsförordningen. Arten hotas bland annat av att övervintringsmiljöer och andra viktiga livsmiljöer förstörs (SLU Artdatabanken 2024a). Hasselsnok, och andra kräldjur, förekommer i flera olika typer av miljöer, även i anslutning till bebyggelse, och det kan inte uteslutas att en eller flera arter förekommer inom planområdet.

Den planerade ombyggnationen kan orsaka skada eller störning på kräldjur eller deras livsmiljöer genom gräv- och schaktarbeten, framförande av tunga maskiner och fordon,

avverkningar samt eventuella sprängningar som utöver direkt påverkan kan orsaka vibrationer. Övervintringsplatser kan påverkas negativt av ökad beskuggning från nya byggnader. Risken för oavsiktligt dödande av enskilda kräldjur ökar om man i byggskedet orsakar skada på sten- eller blocksamlingar, klippskrevor eller andra potentiella tillflyktorter eller övervintringsplatser. Även husgrunder kan nyttjas för övervintring. Generellt kan risk för störning och skada minskas genom att undanta områden med hållar och blockrik mark, samt undvika skada på värdelement i form av sten- och blocksamlingar och stenmurar. En fördjupad inventering av kräldjur och potentiella övervintringsplatser bör genomföras. Även eventuella livsmiljöer med särskild fokus på hasselsnok bör genomföras.

2.5 Fladdermöss

Alla fladdermöss i Sverige är fridlysta enligt 4a § i artskyddsförordningen. Planområdet omfattar öppna miljöer, brynzoner med hålträd och vattenförekomster som kan utgöra potentiell livsmiljö för fladdermöss. Artuttaget från artdatabanken visar tidigare fynd av de rödlistade arterna brunlångöra (NT) och nordfladdermus (NT) samt arterna dvärgpipistrell, gråskimlig fladdermus och större brunfladdermus inom en kilometer från planområdet (SLU Artdatabanken 2024b).

Många fladdermusarter nyttjar vindsutrymmen för överintring eller för att bilda yngelkoloni. Vissa arter påträffas även i ventiler eller mellanväggar (Naturvårdsverket 2024a). Om fladdermöss förekommer inom planområdet bör man säkerställa att byggnader som ska rivas eller på annat sätt påverkas av ombyggnationen inte huserar fladdermöss. Även hålträd och död ved med löst sittande bark kan nyttjas av enstaka individer och bör sparas. Bärande träd och buskar, död ved, rikblommande högräsytor och vattenförekomster gynnar fladdermöss indirekt genom att gynna insektsfaunan i området.

3. Områdets känslighet för byggnation

Områdets naturvärden är främst knutna till lövskogsmiljöer längs campingplatsens utkanter samt till vattenförekomster med potentiellt påtagliga naturvärden. I samband med naturvärdesinventeringen noterades en påtaglig mängd grova askar, framför allt inom NVB 16 i ravinen som omger Delsjöbäcken i sydväst, men även utspritt i andra delar av området. Asken är klassad som starkt hotad (EN) enligt rödlistan och är svårt drabbad av svampsjukdomen askskottssjuka. Äldre överlevande ask har därför ett högt bevarandevärde, dels för att bevara arten i sig men även följearter som insekter och kryptogamer knutna till ask. I anslutning till NVB 16 planeras nybyggnation av stugor (Figur 2), vilket kan medföra negativ påverkan i form av rotskador vid grävarbeten eller markkompaktering under byggskedet. Förutsättningar för skyddsvärda träd kan även

påverkas negativt av avverkning av omgivande träd, om det förändrar vind- och solexponeringen, och av eventuell dikning som påverkar markfuktigheten.

Standard för skyddande av träd vid byggnation 2.0. beskriver hur trädskyddsområden för enskilda träd avgränsas för att undvika skador, inklusive rotskador orsakade av grävning eller markkompaktering (Östberg & Stål 2018). Trädskyddsområdet ska utgå från utbredningen av trädets rotsystem, och kan avgränsas av person med grön kompetens enligt följande generella rekommendationer (Östberg & Stål 2018):

- Träd upp till 20 cm i stamdiameter mätt på 1,3 meters höjd ska ha ett skyddsavstånd på minst 5 meters radie mätt från stammens mitt.
- Träd 21–65 cm i stamdiameter mätt på 1,3 meters höjd ska ha ett skyddsavstånd på minst 10 meters radie mätt från stammens mitt.
- Träd 66–100 cm i stamdiameter mätt på 1,3 meters höjd ska ha ett skyddsavstånd på minst 15 meters radie mätt från stammens mitt.
- Träd över 100 cm i stamdiameter mätt på 1,3 meters höjd ska ha ett skyddsavstånd på minst 15 multiplicerat med stamdiametern.

I samband med naturvärdesinventeringen identifierades tio särskilt skyddsvärda träd enligt Naturvårdsverkets definition (2012), varav sju grova hålträd och tre jätteträd. Särskilt skyddsvärt träd nummer 4, 9 och 10 i NVI-rapporten står i anslutning till planerad nybyggnation. Om planerade åtgärder riskerar en negativ påverkan på särskilt skyddsvärda träd som väsentligt förändrar naturmiljön ska samråd hållas med länsstyrelsen (Naturvårdsverket 2024b) eller i samband med detaljplaneprocessen. Vid exploatering i anslutning till särskilt skyddsvärda träd hänvisar naturvårdsverket (2021) till ovan nämnda standard (Östberg & Stål 2018). En särskild skötselplan bör upprättas för utpekade särskilt skyddsvärda träd som riskerar negativ påverkan i samband med planerad ombyggnation.

Alléträden som pekats ut i samband med naturvärdesinventeringen omfattas av generellt biotopskydd enligt 7 kapitlet 11 § miljöbalken och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken. Om planerade åtgärder medför en negativ påverkan på alléerna ska dispens sökas hos länsstyrelsen. Nybyggnation planeras i anslutning till allén i den nordvästra delen av planområdet (biotopskydd 1 i NVI-rapporten) och till allén i den sydöstra delen av planområdet (biotopskydd 3 i NVI-rapporten).

Dammen på den norra delen av campingplatsen och delar av Delsjöbäcken hyser, förutom fortplantningsmiljöer för groddjur, potentiella livsmiljöer fisk och vattenlevande insekter. Delsjöbäcken korsar inventeringsområdet via dammen och fortsätter mot nordväst. I dammen ansluter även en skogsbäck som fortsätter österut mot Delsjöns naturområde (NVB 7). Samtliga vattenförekomster ansluter via vägtrummor under vägar, promenadvägar och gräsmattor och konnektiviteten är bitvis svår att bedöma. Provfisken har visat förekomst av bland annat öring i Delsjöbäcken både upp- och nedströms dammen senast, 2020 respektive 2019 (Svenskt elfiskeregister – SERS 2024), vilket kan innebära att fisk tar sig förbi vandringshindren. Lekplatser för fisk och fortplantningsmiljöer för vattenlevande insekter inom inventeringsområdet kan vara

känsliga för förändringar i miljön, exempelvis förändrad ljusexponering, avvattning, grumling eller utsläpp. Om negativ påverkan på vattenförekomster riskeras i samband med ombyggnationen bör fördjupade inventeringar genomföras för att undersöka förekomst av skyddsvärda arter.

De centrala delarna av inventeringsområdet som klassas som övrig värdeklass 5-7 i naturvärdesinventeringen har en allmän till negativ betydelse för biologisk mångfald och här finns i stället möjligheten att öka områdets naturvärden. Undantag gäller för utpekade värdeelement samt delar som ligger inom skyddszonen för grova eller särskilt skyddsvärda träd som kan vara känsliga för grävarbeten, markkompaktering eller annan negativ påverkan. Värdeelement som pekades ut under fältinventeringen bidrar med livsmiljöer, föda och substrat som ger förutsättningar för biologisk mångfald. I samband med ombyggnation bör utpekade värdeelement sparas och negativ påverkan, exempelvis ökad beskuggning av idag solexponerade element, bör undvikas för att gynna biologisk mångfald i området.

4. Referenser

- ESRI (2023). DigitalGlobe, GeoEye, Earthstar Geographics, CNES/Airbus DS, USDA, USGS, AEX, Getmapping, Aerogrid, IGN, IGP, swisstopo, och the GIS User Community
- Jakobi Sustainability AB (2024). Naturvärdesinventering vid Torp, Göteborgs stad.
- Naturvårdsverket (2012). Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd – mål och åtgärder 2012-2016. Rapport 6496. <https://www.naturvardsverket.se/4ac17c/globalassets/media/publikationer-pdf/6400/978-91-620-6496-9.pdf>
- Naturvårdsverket (2021). Uppdaterad åtgärdstabell 2021-2025 för Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. <https://www.naturvardsverket.se/4acd32/contentassets/24a9914d7e26441dba783e756eba1d07/bilaga-1-sarskilt-skyddsvarda-trad.pdf>
- Naturvårdsverket (2024a). Fladdermusarter i Sverige. <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/arter-och-artskydd/fladdermossen-i-sverige/fladdermusarter-i-sverige/>
- Naturvårdsverket (2024b). Vägledning – Samråd om åtgärder på särskilt skyddsvärda träd. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/samhallsplanering/samrad-om-atgarder-pa-sarskilt-skyddsvarda-trad/>
- SIS (2023a). Svensk standard SS 199000:2023 Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald-Krav och vägledning.
- SIS (2023b). Teknisk specifikation SIS/TS 199002:2023 Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – Dataproduktspecifikation och listor med biotopbeteckningar.
- SLU ArtDatabanken (2024a). Artfakta. <https://artfakta.se/>
- SLU ArtDatabanken (2024b). Artportalen. Sveriges Lantbruksuniversitet. URL: www.Artportalen.se
Datum för uttag: 2024-10-21
- SLU ArtDatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Svenskt elfiskeregister – SERS (2024). Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för akvatiska resurser. <http://www.slu.se/elfiskeregistret> [2024-10-30]

Östberg, J. & Stål, Ö. (2018). Standard för skyddande av träd vid byggnation 2.0. Sveriges lantbruksuniversitet. Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap. Rapport 2018:02. Alnarp

Ord- och begreppsförklaringar

Art. Och habitatdirektivet

EU-direktiv (92/43/EEG) för bevarande av livsmiljöer, vilda djur och växter. Direktivets bilagor omfattar arter och livsmiljöer med olika skyddsbehov.

Fridlyst art

Formellt skyddad art enligt lag. Artskyddet implementeras i Sverige genom artskyddsförordningen (2007:845)

Fågeldirektivets bilaga 1

Förteckning över fågelarter för vilka särskilda åtgärder ska vidtas för att skydda deras livsmiljöer enligt EU:s fågeldirektiv (2009/147/EC)

Hotad art

Art i rödlistningskategori VU, EN eller CR

Invasiv främmande art

Förtecknad i EU-förordning 1143/2014 eller i Naturvårdsverkets förslag till nationell förteckning.

Naturvårdsart

Gemensam benämning för fridlysta, rödlistade och typiska arter och signalarter.

Naturvärdesbiotop (NVB)

Biotop med särskild betydelse för biologisk mångfald. Omfattar biotoper med naturvärdesklass 1–4.

Prioriterad fågelart

Fågelart som kan påverkas av skogsbruk och som antingen är rödlistad, omfattas av bilaga 1 fågeldirektivet eller har minskat kraftigt i antal senaste 30 åren. Arterna förtecknas i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till skogsvårdslagen, Bilaga 4 (SKSFS 2013:2).

Rödlista

Officiell förteckning från SLU ArtDatabanken över arter som riskerar att dö ut, eller är utdöda. Rödlistningskategorierna är; NT (nära hotad), VU (sårbar), EN (starkt hotad), CR (akut hotad), RE (nationellt utdöd) och DD (kunskapsbrist)

Signalart

Art i officiell förteckning från exempelvis Skogsstyrelsen, vars förekomst indikerar en biotop med särskild betydelse för biologisk mångfald.

Typisk art

Art förtecknad som indikator för en Natura 2000-naturtyps bevarandestatus. Betraktas som naturvårdsarter då de påträffas i relevant naturtyp.

Värdeart

Naturvårdsart eller annan art som har, eller indikerar ett område med, särskild betydelse för biologisk mångfald.

ÅGP

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper, framtagna av SLU ArtDatabanken

JAKOBI SUSTAINABILITY AB

Flöjelbergsgatan 20B, 431 37 Mölndal
+46 (0)70-345 26 09 / info@jakobiab.se

